

TELEKOMUNIKACIJE

september 2006

BREŽIČNA BRATOVŠČINA

ŽELIMO ŠE NIŽJE CENE!

Kaj pripravljajo ponudniki dostopa v internet? Katera ponudba je trenutno najugodnejša?

ODNOS DO STORITVE NA PODLAGI IZKUŠNJE

Zakaj so klici na 090 le »odiranje« uporabnikov?

GPS-NAVIGACIJA

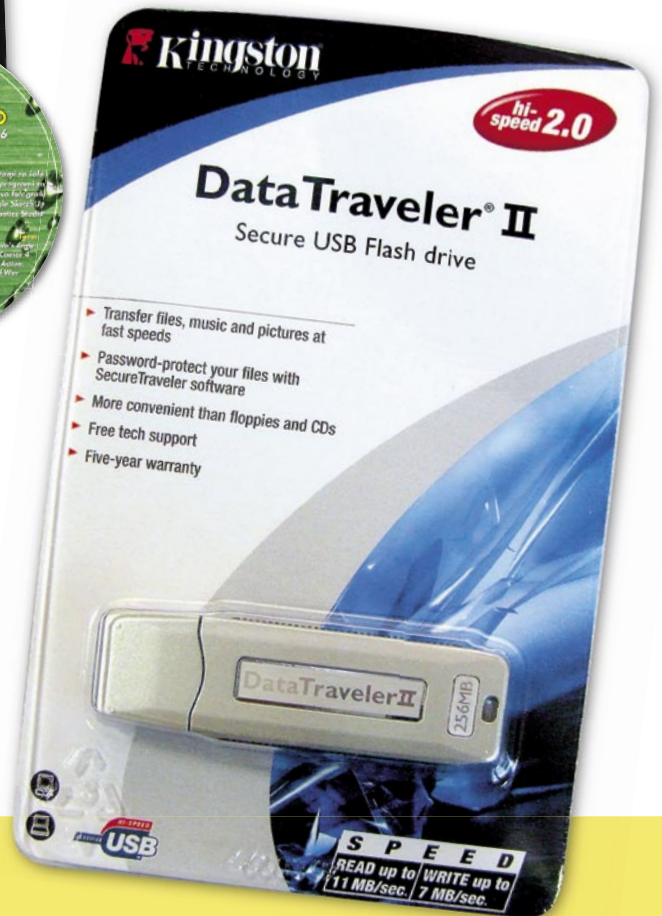
Katera je boljša - mobilna ali prenosna?

**Želite vsak mesec
prejeti svežo številko
Mojega mikra
s priloženim DVD-jem?**

**Naročite se in prejeli boste
še praktično darilo!**

**DARILO
ZA PRVIH 20 NOVIH
NAROČNIKOV:
USB KLJUČ (256 MB)**

Celoletna naročnina (11 števil):
10.780 SIT/44,98 EUR

Pokličite ob delavnikih od 8. do 16. ure:

**01/ 473 81 35,
01/ 473 81 24,**

pošljite faks: 01/ 473 82 53

ali e-mail na narocnine@delo-revije.si

Naročnina velja do vašega preklica. Po izteku celoletne naročnine boste prejeli položnico za podaljšanje naročnine za naslednje leto z 20% popustom. Ob naročilu bomo potrebovali vašo davčno številko (za potrebe Zakona o dohodnini, ki zahteva prijavo vrednosti nagrade). Darilo vam bomo poslali po pošti po plačilu naročnine. Stroške poštnine za darilo (po veljavnem ceniku Pošte Slovenije) boste poravnali ob prejemu pošiljke. Revijo vam bomo prav tako pričeli pošiljati po plačilu naročnine. Akcija traja do razprodaje zalog.

KO MAČKI STOPIJO NA REP ...

Boštjan Okorn / bostjan.okorn@mojmikro.si

ZAKAJ TEŽAVE
Z BATERIJAMI?

Zadnje mesece so mediji polni informacij o baterijah, iz katerih se je pokadilo, so zagorele in v nekaterih primerih celo eksplodirale. Take novice bralcu »padejo v oči« in mu dajo napačen občutek, da je takih primerov več, kot jih je v resnici. Dejansko gre le za majhen odstotek milijonov baterij, ki jih uporabljamo vsak dan. Zanimiv pa je razlog, da se kaj takega sploh dogaja. Mobilne naprave vsebujejo vse več funkcij, zato zahtevajo čedalje več energije. Nekaterih naravnih zakonitosti pa preprosto ne moremo preseči. V omejeno prostornino posode lahko zlijemo le določeno količino vode; če je te preveč, se izlije iz posode.

Več energije želimo shraniti v določeno prostornino baterije (ta mora biti čim manjša, da mobilne naprave niso prevelike), **nestanovitnejša** ta postane. Preprosto tako narekujejo zakoni kemije – baterije pa zagotavljajo energijo prek kemičnih reakcij.

Morda ne bi bilo neumno v mobilne naprave vdelati **zaščito pred gorenjem**. Baterije (tipičen primer so litijeve ionske) niso zgrajene iz ognjevarnih snovi. Ogjik in kisik rada zagorita toliko bolj, če je zraven še lahko vnetljiva tekočina (elektrolit iz litijeve soli). Te snovi morajo biti v bateriji, če želimo, da ta proizvaja energijo. Pri delovanju baterije oziroma pri kemičnih reakcijah, ki potekajo v njej, se poleg električne energije sprošča tudi **toplota**. Večja kot je energetska gostota baterije, več toplote se sproti na omejeni površini – in toplota lahko sproži **samovžig**. Lahko se le pokadi, v nekaterih primer je viden plamen, v skrajnem pa plini, ki povečajo pritisk znotraj ohišja baterije, povzročijo manjši pok. Razlog za težave je vedno ta, ni pa nujno, da gre za prevelike želje po čim več energije v čim manjši prostornini. Enako se zgodi (in to je običajno povod za omenjene novice) tudi pri **slabo izdelanih** baterijah. Cenejša kot so, kar seveda želijo proizvajalci mobilnih naprav, večja je verjetnost, da niso dovolj kakovostne. Seveda v takih primerih sledi poziv kupcem, naj vrnejo svoje naprave, da jim bodo zamenjali baterije.

Držite pesti in zelo močno si želite. Morda se bo zgodilo. Že prihodnje počitnice boste lahko v Evropski uniji **telefonirali ceneje**. Veliko ceneje kot zdaj. Evropska komisija se je zbudila, gospa Viviane povzdignila svoj glas in operaterji so prisluhnili. Lepo, mar ne, da se nekdo zavzame za nas običajne slehernike, ki jim telefonskih računov ne plačuje služba (hm, hm, lastnina ni več družbena!) in se nam vsaka, še tako kratka pot v tujino hitro pozna pri družinskem proračunu? Ampak: ali je prelepo, da bi bilo res?

Najprej se ozirimo v preteklost. Takrat mobilnih telefonov nismo poznali, fiksni operaterji pa so bili pri nas redki. Pravzaprav je bil na voljo le en sam. In ta je znal za klice v tujino nabiti lepo ceno, saj vladajočim ni bilo ravno povšeči, da je ljudstvo na veliko klicalo v gnili kapitalizem, da o Argentini sploh ne govorim. Potem so prišli novi časi. Cene so začele padati in danes za klice v najprometnejše države (EU, ZDA, Avstralija) plačujemo le po nekaj deset tolarjev za minuto. Drobiz oziroma manj kot za klice v mobilna omrežja.

Ta so se sicer pojavila šele pred petnajstimi leti, a imajo za seboj lepo zgodovino. V njej je zapisano tudi dejstvo, da so prvi predplačni uporabniki za minuto pogovora lahko plačali tudi 100 in več tolarjev. Pa čeprav so klicali v sosednjo sobo ... K sreči je preteklost na tem področju gnila, prihodnost pa svetla. Nekako smo se že navadili, da kolega na mobilca pokličemo za zgolj nekaj tolarjev (pod določenimi pogoji, seveda), zato nam je najbrž še manj jasno, zakaj je treba za klic iz sosednjih držav plačati krepko več kot 200 tolarjev na minuto. Čudno, da se že prej ni nihče vprašal, ali se ni operaterjem malo zmešalo.

Čeprav se jim v resnici ni: dobiček jim v govornem prometu zadnja leta prinaša predvsem **mednarodna telefonija**. Niti ne to, da Bojan Toneta kliče iz Nemčije na Hrvaško, pač pa predvsem **posredovanje** telefonskega prometa za najrazličnejše namene in naročnike. Pri tem že nekaj časa s pridom izkoriščajo internet oziroma **spletno telefonijo** in najboljši z ustrežno kakovostjo povezave omogočajo tudi dokaj visoko ceno – glede na vložek.

A vseeno se bo znižanje cen v mednarodni telefoniji najbolj razveselil slehernik. **Tudi do pet evrov za minuto** se menda kliče znotraj našega ljubega EU-a. Konec, je rekla Viviane, odslej bo minuta koštala reci in piši **pol evra**. Operaterji pa v jok, na luster in ... No, to z lustrom nisem čisto prepričan, vik in krik so pa le zagnali. Najbrž bodo zagrozili še s kakšnim odpustitvijo, zmanjševanjem kakovosti storitev, manjšimi vlaganji in čim podobnim. In na koncu, bravo Darwin, bodo ostali le najmočnejši, khm, najprilagodljivejši.

Ob tarnanju, da je pravi strošek telefoniranja iz tujine nadvse težko izračunati, je zanimivo, da so se fantje in punce iz Evropske komisije zadeve lotili z druge strani: preverili so medsebojno obračunavanje operaterjev v posameznih državah, izračunali povprečje in s tem dobili osnovo. Ta je nekaj več kot **12,5 centa na minuto** (mimogrede: najnižje medoperaterske cene je imel leta 2005, za katerega veljajo podatki, Ciper, 3 cente, **najvišje** pa naša draga **Slovenija, 22 centov**). Za klic iz tujine v domače omrežje bi moral uporabnik plačati trikratno ceno povprečne medoperaterske tarife, zvišano za največ 30 odstotkov in ustrezne davščine. Tako so nekako prišli do razveseljivih **49 centov na minuto**. Če bo predlog sprejet, bodo morali operaterji medsebojne obračune prilagoditi takoj, mi pa bomo pocenitve občutili v **naslednjih šestih mesecih**.

Tako, osnova je postavljena, zdaj jo bo treba še nadgrajevati. V smislu sodobnega izraza konvergenca predvsem s podatkovnimi storitvami. Nesramno je zaračunati 300 tolarjev za vsakih začetih 100 KB prenesenih podatkov, še bolj uporabnika zmesi s trapastimi časovnimi intervali pri nakupu vrednostne kartice za uporabo brezžičnih omrežij WLAN. Naslednji korak naj bo zato usmerjen proti političnemu geslu »**širokopasovno za množice**«. Hej, morda pa bi brezplačni ali zelo poceni dostopi do interneta še pospešili padec cen mobilne telefonije. Saj veste, spletna telefonija, pa to. Zdaj, ko omogočajo preprost dostop že z mobilnimi telefoni, res ne vidim razloga, zakaj bi plačeval tudi 100-krat več, če ni treba.

Evropska komisija je torej nekakšen katalizator, ki pospešuje procese, za katere je gotovo, da se bodo v bližnji prihodnosti zgodili. Operaterski mački vedo, da morajo čim glasneje javkati in si tako pridobiti dragocen čas. Vseeno sem prepričan, da ste letos iz EU-ja zadnjič klicali po tako visoki ceni, v naslednjih nekaj mesecih lahko pričakujemo prve vidne popravke navzdol. Tudi če predlog Evropske komisije še ne bo sprejet. Mački so pač stopil na rep in zdaj se mora noge nekako otresti. Da bi vsaj malo manj bolelo. ●

posebna priloga revij: Moj mikro, Joker, Stop

IZDAJA: DELO REVUJE, d. d., Dunajska 5, 1509 Ljubljana • www.delo-revije.si • DIREKTOR: Andrej Lesjak • UREDNIŠTVO: Moj mikro, Dunajska 5, 1509 Ljubljana • tel.: (01) 473 82 61
 • faks: (01) 473 81 69, 473 81 09 • e-pošta: mojmikro@delo-revije.si • GLAVNI UREDNIK REVUJE MOJ MIKRO: Marjan Kodelja • UREDNIK PRILOGE TELEKOMUNIKACIJE: Marjan Kodelja
 • TEHNIČNI UREDNIK: Andrej Mavsar • REDAKTOR IN LEKTOR: Slobodan Vujanović • OGLASNO TRŽENJE: DELO REVUJE, d. d., Marketing, Dunajska 5, 1509 Ljubljana
 • tel.: (01) 473 81 11 • faks: (01) 473 81 29 • e-pošta: marketing@delo-revije.si
 • FOTO NASLOVNIC: Alan Orlič • Digitalna obdelava fotografij in osvetljevanje: DELO REPRO, d. o. o., Dunajska 5, Ljubljana • Tisk: Delo TČR, d. d., Dunajska 5, Ljubljana
 • september 2006 • natisnjeno 27 200 izvodov.

LOC8TOR IŠČE IN VARUJE

Ali velikokrat iščete ključe od avtomobila, ki ste jih nekam založili? Stalno pogledujete, ali je vaš prenosnik še vedno na mizi, ko ste na hitro in nujno morali skočiti stran. Napravo, imenovano **Loc8tor**, ki sploh ni poceni, lahko uporabite na dva načina: kot pripomoček za **iskanje** oziroma za **varovanje** stvari, oseb ali domačih živali. Sistem sestavljajo osnovna naprava velikosti dlančnika in dve vrsti brezžičnih oznak velikosti gumba. Z eno vrsto oznak (homing tag) označite stvari, ki bi jih pri izgubi radi našli, z drugo (panic tag) pa stvari, za katere ne bi radi, da bi »zapustile« z vaše strani določeno območje. Ker zadeva deluje prek **brezžične povezave**, je doseg obeh oznak omejen na daljavo **183 metrov**, na eno napravo pa jih lahko »obesite« do 24. Pri iskanju sledite navodilom na zaslonu (igra vroče – hladno, pri varovanju pa vas naprava obvesti o neželenem dogodku prek alarma. Komplet Plus (naprava, ena oznaka za varovanje in dve za iskanje) velja okoli 35 tisočakov, dodatne oznake pa so okoli 5 tisočakov. www.loc8tor.com

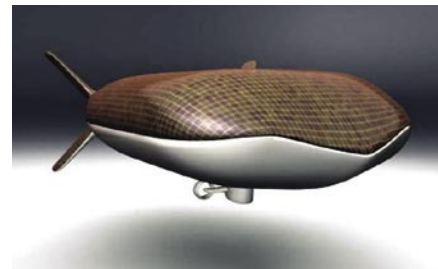
»LABOD« KOT VODNIK

Sistem **SWAN** (System for Wearable Audio Navigation) razvijajo ameriški znanstveniki z namenom, da bi vodil slepe ljudi kakor tudi na primer gasilce, vojake in druge po mestu, ki ga ne poznajo dovolj dobro. Sistem sestavljajo prenosni računalnik, spravljen v nahrbtniku, čip za določanje lokacije uporabnika, sistem za spremljanje položaja glave uporabnika (smer, v katero je obrnjen oziroma gleda), sprejemnik GPS-signala, digitalni kompas, štiri kamere, svetlobno tipalo in sistem za prenos zvočnega signala do ušesa v obliki treslajev, ki se širijo prek okostja. Podatki iz tipal se stekajo v aplikacijo v prenosnem računalniku, ki natančno ve, kje je uporabnik, celo takšne podrobnosti, kot je, v katero smer gleda. Glede na to in pa na cilj, ki ga želi doseči, sistem prek **3D-zvočnih signalov** vodi uporabnika. 3D-sporočila so v bistvu trik, ki da občutek, kot da zvok (pisk) prihaja iz izvora, oddaljenega meter od uporabnika iz smeri, v katero se ta mora gibati (zvok eno uho doseže nekoliko prej kot drugo). Tu je bistvena razlika glede na druge navigacijske sisteme, ki nas vodijo z zvočnimi sporočili (zavij levo, nato hodi 10 metrov naravnost). Pri sistemu SWAN pa gre za **signale, ki jim preprosto sledimo**. Poleg navigacijskih signalov SWAN po potrebi predvaja tudi sekundarne signale, ki uporabnika obveščajo o **objekti v okolici** (vrata, veja), ki mu lahko povzročijo težave. Sistem SWAN deluje le zunaj objektov, zdaj ga želijo prilagoditi tudi uporabi znotraj stavb, kjer na primer sistem GPS ne deluje. Njegove naloge naj bi prevzel **računalniški vid** – kamere in programi za prepoznavo prostora. Kmalu naj bi naloge prenosnika prevzel dlančnik ali celo mobilni telefon, ki sta veliko lažja za prenašanje.

DOSTOPNA TOČKA NA NEBU

Ideja ni nova, saj so o njej razmišljali že pred leti, a projekt nikoli ni prišel do stopnje izdelave prototipa. Kje postaviti »bazno postajo« za brezžično omrežje (na primer tehnologija WiMax), da bi bilo zadoščeno dvema pogojema: da bi jo imelo čim več uporabnikov v vidnem polju in da ne bi bilo »birokratskih« omejitev

glede njene izgradnj?. Najboljša rešitev je: nad našimi glavami, **visoko na nebu**. Bivši vodstveni delavec Nase se je lotil projekta izgradnje cepelina, primernejši izraz je zračna ladja, ki bi lahko opravljala to funkcijo visoko nad mestom ali pokrajino, ki jo želimo pokriti. Izdelali so že prototip, kar jih je stalo 3 milijone zelenčkov – ups, to pa ni malo in morda bo iz te moke tudi kaj kruha. Komercialne, daljinsko vodene zračne ladje z vso potrebno opremo naj bi lebdele na višini okoli **20 kilometrov** in tam ostale brez potrebe po vzdrževalnih delih do 18 mesecev. Vso potrebno energijo za delovanje elektronskih naprav naj bi zagotavljale **sončne celice**, verjetno pa tudi **baterije na krovu**, saj želimo da točka deluje tudi ponoči. Pri zagotavljanju komunikacijskih storitev na podeželskih področjih je rešitev veliko **cenejša**, kot če da bi za isto nalogo uporabili komercialne satelite.

URA MOBILNI TELEFON

Zanimiv oblikovni predlog se imenuje **Triple Watch Cell Phone**, in za tistega, ki bi ga želel izdelati, ni tehnoloških ovir. Ko je ura, je pač ura, in ko je telefon, je telefon. Ne gre torej za klasično ura, ki bi imela v sebi telefonski del, telefonirali pa bi prek brezžičnih slušalk. Čeprav obstaja velika verjetnost, da bo morebitni izdelovalec predlaganega telefona vanj vdal tudi bluetooth in bo ta način uporabe možen. Naprava ima obliko ure in jo nosimo na zapestju. Ko jo želimo uporabiti, jo snamemo, trikrat preklopimo in dobimo mobilni telefon klasične oblike. Z zaslonom, navigacijskimi tipkami in številčnico. www.yankodesign.com

»KUŽNI« MOBILNIKI

Mobilni telefon pomeni grožnjo za uporabnikovo zdravje, a ne zaradi še vedno nedokazanih škodljivih vplivov elektromagnetnega sevanja, temveč zaradi podatkov raziskave, ki so jo izvedli v Veliki Britaniji. Ta je pokazala, da so mobilni telefoni **gojjiše mikroorganizmov**. Na kvadratnem centimetru površine mobilnega telefona so naši **več bakterij**, kot na isti površini **stranišne školjke**. Temu je tako, ker telefon pride v stik ne samo z rokami, temveč tudi, ko govorimo, s **sapo in slino** iz ust. Površina telefona, še zlasti okoli mikrofona, je idealen kraj za njihov razvoj – zaradi sape je stalno vlažna in dovolj topla. Če telefon uporablja več ljudi, je možnost širjenja boleznih med njimi dokaj visoka. Boste še posojali svoj mobilni telefon?

HITER VDOR
V BREŽIČNO OMREŽJE

Ameriško podjetje, z nekoliko zavajajočim imenom **Immunity**, izdeluje orodja in storitve, s katerimi preizkušajo varnost omrežij. Oktobra nameravajo na trg poslati napravo **Silica** velikosti dlančnika (3000 dolarjev, oziroma 600 tisočakov),

katero namen je preizkušanje varnosti brezžičnih omrežij. Namesto da bi pri tem naokoli nosili prenosnik, bodo napravo vtaknili v žep in hodili skozi področje, kjer so brezžična omrežja.

Že zaradi namena je Silica idealno orodje za **hekerske vdore**. Temelji na operacijskem sistemu Linux in vključuje znanje o znanih varnostnih luknjah ter samodejni sistem za njihovo izkoriščanje v namen vdora v omrežje. Pričakovati

je, da bodo kupci deležni tudi stalnega osveževanja teh »znanj«. Testa različica naprave lahko vdre v brezžično povezavo 802.11 (wifi) ali bluetooth. Uporabnik na zaslonu dobi podatke o dosegljivih omrežjih, nato pa poskuša vdreti v izbrano (možen je vdor tudi po sistemu moža v sredini) ter ukrasti podatke. Ker je možen vdor v povezavo bluetooth, je načeloma prek te moč krasti vse »plačane« datoteke, ki jih ima žrtev v svojem mobilnem telefonu. Sicer pa je v netu moč najti nekaj brezplačnih hekerskih orodij, ki počnejo isto, le v prenosnik jih je treba naložiti.

www.immunitysec.com

BREZPLAČNO POŠILJANJE SMS-SPOROČIL

Piše: Uroš Florjančič / uros.florjancic@mojmikro.si

Pred nekaj meseci smo vam v naši reviji predstavili uporabno aplikacijo SMS Poštar, ki je Simobilovim uporabnikom omogočala brezplačno pošiljanje SMS-sporočil prek osebnega računalnika in internetne povezave. Zdaj je tu nadaljevanje zgodbe ...

Kljub svoji uporabnosti je nadaljnji razvoj SMS Poštara Simobil onemogočil, avtorju pa prepovedal distribucijo tega koristnega pripomočka. Pred kratkim je zadnja uradno znana različica postala neuporabna, saj ne omogoča več pošiljanja sporočil (spremembe s strani Simobila).

KLAPA PO VSEM SVETU

Malo smo pobrskali po spletu in našli skoraj identično orodje, ki sliši na ime SMS Center. Mala aplikacija za svoje delovanje prav tako kot SMS Poštar potrebuje brezplačni aktivni račun, odprt pri **Simobilovi Klapi**. Program je preprost in hkrati uporaben, saj omogoča **pošiljanje SMS-sporočil v vsa svetovna mobilna omrežja**. Bivši uporabniki SMS Poštara boste veseli tudi priložnega **imenika**, ki delo olajša tudi z možnostjo uvoza obstoječega imenika SMS Poštara. Aplikacija omogoča tudi nastavitve podpisa avtorja, samodejno spreminjanje šumnikov v nešumnike, štetje porabljenih znakov, na zahtevo pa tudi beleži zgodovino poslanih sporočil. Program je seveda **brezplačen**, če pa vam je všeč, lahko to avtorju pokažete tako, da mu

jo prvo svečko, zato upamo, da se tokrat Simobil ne bo vmešal v nadaljnji razvoj in bomo tako uporabniki Klape še dolgo imeli na voljo orodje, ki omogoča hitro in brezplačno pošiljanje SMS-ov.

SMS Center si lahko prenesete s spletnega naslova www.gobice.net, Simobilovi naročniki in uporabniki predplačniškega sistema HALO pa se lahko na portalu <http://klapa.simobil.net/> brezplačno registrirate in s tem dobite pravico do brezplačnega pošiljanja SMS-sporočil.

KAJ PA DRUGI
UPORABNIKI

SMS Center deluje prek Simobilove Klape, ki svojim registriranim uporabnikom omogoča brezplačno pošiljanje SMS-sporočil prek interneta. Uporabnikom drugih mobilnih operaterjev se tako lahko občasno »kolca« po brezplačnih storitvah, ki jih Simobil ponuja svojim uporabnikom. Zagato lahko omilimo z uporabo portala **SMSaj.com** (www.smsaj.com). Tu lahko na svoj račun pridete tudi uporabniki drugih operaterjev. Portal po brezplačni registraciji omogoča **brezplačno pošiljanje sponzoriranih SMS-sporočil**. Tako lahko brezplačno

SMS Center omogoča Simobilovim uporabnikom prek storitve Simobil Klapa brezplačno pošiljanje SMS-sporočil v vsa svetovna mobilna omrežja.

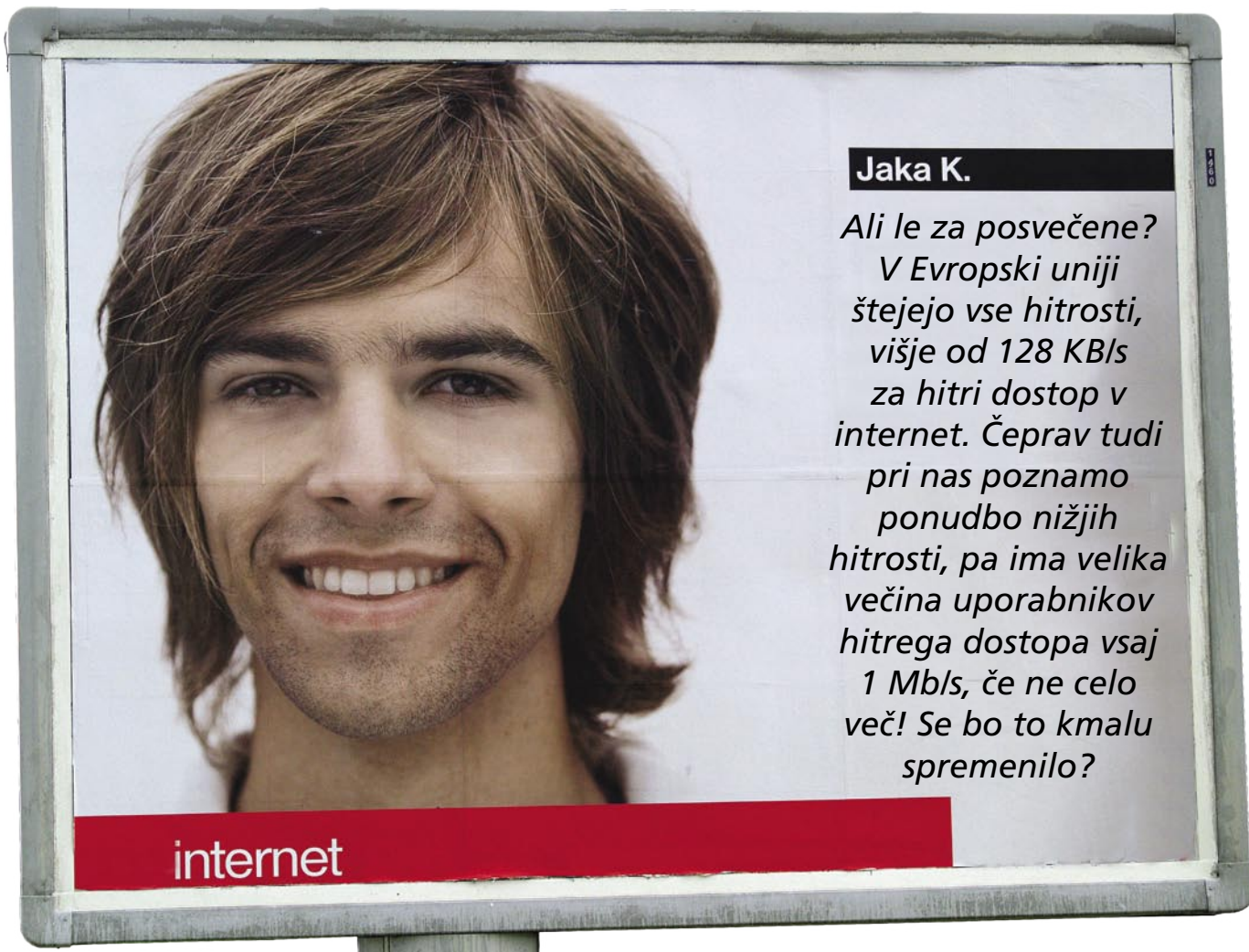
prek spletnega obrazca poklonite vrednostno kartico Mobitelovega predplačniškega sistema. V zahvalo dobite registracijsko kodo, ki omogoča izbiro poljubne številke pošiljalca SMS-sporočil. Izbira poljubne številke pošiljalca pa dejansko omogoča brezplačno pošiljanje SMS-sporočil tudi uporabnikom drugih (tudi tujih) operaterjev, seveda pod pogojem da jim Simobilov uporabnik zaupa svoje uporabniško ime in geslo za dostop do storitve Klape.

SMS CENTER je v aprilu že »upihnil« svo-

pošljemo **do sto znakov** dolgo sporočilo, preostalih **petdeset znakov pa je namenjenih reklamnim sporočilom**. Če nas reklame v sporočilu motijo, si lahko za plačilo omislimo tudi nesponzorirana sporočila. Portal za lažjo uporabo omogoča tudi izdelavo imenika uporabnikov. SMS-sporočila, poslana po obeh predstavljenih poteh, so naslovniku dostavljena zanesljivo in hitro, naslovnik pa vidi telefonsko številko pošiljalca.

ŠIROKOPASOVNI DOSTOP ZA VSE?

Piše: Marjan Kodelja / marjan.kodelja@mojmikro.si

Jaka K.

Ali le za posvečene? V Evropski uniji štejejo vse hitrosti, višje od 128 Kbps za hitri dostop v internet. Čeprav tudi pri nas poznamo ponudbo nižjih hitrosti, pa ima velika večina uporabnikov hitrega dostopa vsaj 1 Mbps, če ne celo več! Se bo to kmalu spremenilo?

internet

Cilje Evrope je »**enakost za vse**«. To pomeni, naj bi imeli dostop do hitrega omrežja tudi prebivalci, ki morda živijo v idiličnem naravnem okolju **podeželja**, a so za to **prikrajšani** tako pri dosegljivosti komunikacijskega omrežja kot tudi pri konkurenčni ponudbi. Kazalci povedo, da so bile cene hitrega dostopa najprej visoke, nato pa je konkurenca le dosegla, da so se močno znižale – a le na področjih z visoko poseljenostjo, kjer je tudi ponudnikov več. Podobno zgodbo lahko vidimo tudi pri nas. Najprej so bile cene višje, nato je konkurenca prinesla nove cenovne ravni, a le v mestnih središčih. Povsod drugod, kjer je na voljo ADSL-priključek in ni prave konkurence, so cene še vedno višje kot v mestnih središčih.

Cene, ki veljajo v zahodnih državah, so različne, v nekaterih primerih enake našim, v drugih pa nižje. Tudi če so na približno podobnih ravneh, ne smemo pozabiti, da gre za države z večjo kupno močjo prebivalstva. Gre za paradoks. Po eni strani priznamo, da

je dostop v internet komercialno blago, cena se prosto ustvarja na trgu pod vplivom konkurence in ne državnih intervencij, po drugi strani se zavedamo, da bi bilo najbolje, če bi imel vsak državljan svoj optični kabel po sila nizkih cenah.

DO KDAJ ŠE KLICNI DOSTOP?

Pri vseh domačih ponudnikih, ki imajo med svojimi uporabniki tudi take s klicnim dostopom, je opaziti močno željo, da bi se

ti odločili za hitri dostop. Samo dva razloga sta, za kaj ima več kot polovica uporabnikov interneta še vedno klicni dostop. Tam, kjer so, **drugega ne morejo dobiti**, ali pa je dosegljiva ponudba hitrega dostopa za njih **predraga**.

Poglejmo si to nekoliko drugače. Vse ponudnike lahko razdelimo na dva tabora. V prvem so tisti, ki imajo **lastno omrežje** (kabelski operaterji), in tisti, ki se v celoti ali delno zanašajo na lastno opremo (T-2 in

Pokritost z ADSL-priključki v Sloveniji

Statistično pokritost z ADSL-priključki v Sloveniji niti ni tako slaba, kot bi si mislili na prvi pogled. Po Telekomovih podatkih je 542 njihovih central nadgrajenih na ADSL. Najmanj **80 odstotkov državljanov, ki imajo telefon**, lahko potemtakem dobijo tudi priključek **ADSL**. Manj kot 200 pa je takih central, kjer je na voljo tudi ponudba alternativnih ponudnikov, kar pomeni, da ima večina državljanov v najboljšem primeru še vedno na voljo le Telekomovo ponudbo, ki pa je še vedno dražja od konkurenčne. Novi paketi z nižjimi hitrostmi bodo pokritost še nekoliko povečali, saj bodo ADSL lahko dobili tudi tisti uporabniki, ki so za hitrost 1 Mb/s malenkost preveč oddaljeni od centrale.

Voljatelj), od Telekomoma pa najemajo zgolj parice. Vse druge, ki so partnerji Telekomoma ali kabelskih operaterjev in **nimajo lastnega omrežja**, pa smo uvrstili v drugi tabor. Kabelski operaterji so zgodba zase, saj ti doslej po našem mnenju nikoli niso bili sposobni postati resna konkurenca Telekomu (Siolu), kot je storil pred enim letom T-2 in nekoliko kasneje in omejeno tudi Voljatelj. Cenovno gledana je njihova ponudba le simbolično nižja od Siolove.

PESTRA PONUDBA

Najcenejši paket 1 Mb/s, kjer ga je mogoče dobiti, je **3500 tolarjev mesečno (T-2)**, a ga ne morejo imeti prav vsi državljani. Večji dosež ima Siol, ki je v začetku meseca spustil cene, zato primerljiv paket pri njem stane 6230 tolarjev. Poleg znižanja cen je Siol uvedel tudi nove pakete z nižjimi hitrostmi, 256/128 oziroma 512/256 Kb/s. Polna cena, akcijsko ponujajo do konca leta za polovico nižji znesek, je 4313 oziroma 5272 tolarjev mesečno. Po pravici povedano, smo pričakovali, da bodo Siol in drugi partnerji cenovno svoje ponudbe bolj približali ponudbi T-2. Ker niso, lahko razumemo zgolj to, da Siol (druge te prednosti še nimajo) računa na večjo prodajo storitve **TripePlay**, kjer med njim in T-2 jem, kot bomo videli kasneje, ni tako velike razlike, oziroma računajo, da T-2 še nekaj časa ne bo dosegel »nevarne« pokritosti države s svojo ponudbo. Glede na cene paketov z nižjimi hitrosti bolj verjamemo slednjemu. Siol bo dobil nove uporabnike, predvsem one, ki doslej uporabljajo klicni dostop, če pa mu bo T-2 (ali kdo drug) kdaj v prihodnje pomenil preveliko grožnjo, bo cene še nekoliko spustil, uporabnike pa obdržal.

Kaj pa v mestih in na področjih, kjer konkurenca obstaja? Tu je Siol našel salomonško rešitev v uvedbi **popustov za lojalnost**, do katerih so opravičeni samo naročniki, ki so njihovi več kot dve leti (popust 5 % 2–3 leti, 7 % med 3 in 5 leti ter 10 % popusta, če ste naročnik več kot pet let). S tem je Siolova ponudba nekoliko bližje konkurenci, če ne ponudbi T-2, pa prav gotovo partnerjev v partnerskem programu. Od kod odločitev za »počasna« paketa? Verjetno je tu nekje povprečna mesečna poraba uporabnikov klicnega dostopa, saj ne verjamem, da bi katerokoli podjetje delalo sebi v škodo.

ZAHTEVAMO NIŽJE CENE!

Pred meseci smo začeli promovirati idejo, da je za vsaj polovico vseh obstoječih in potencialnih naročnikov dostopa v internet optimalni paket **simetrične hitrosti 1 Mb/s** (v obe smeri). Z idejami (kaj drugega tudi ne moremo) to pot nadaljujemo. Cena takšnega paketa bi morala biti vsaj enaka cenam, ki ju za paket 1 Mb/256 Kb na sekundo) ta trenutek ponujata T-2 ali VoljaTel. Torej **med 3500 in 3990 tolarjev mesečno** ali celo manj kot to. Dodatno bi morali operaterji ponuditi še en **izredno poceni paket**, katerega cena ne bi smela preseči 2400 tolarjev (10 evrov), hitrosti **1 Mb/256 Kb** na sekundo. Ta paket

Le 120 milijonov za podeželje

V Evropski uniji, katere del smo, obstaja ideja, pobuda ali kakorkoli že to imenujete, »širokopasovni dostop za vse«. Kaj to pomeni? Pomeni, da so birokrati dojeli, kako pomemben je širokopasovni priključek za razvoj države oziroma Unije. Ni več najpomembnejše, vsaj v njihovih glavah, koliko bodo operaterji zaslužili, temveč kako zagotoviti vsem državljanom vsaj **minimalno zadovoljiv priključek**, tako da bodo vsi imeli na voljo skoraj enake pogoje.

Lažje reči kot dejansko tudi izpolniti. Omrežja so takšna, kot so. Kjer je gostota prebivalstva dovolj visoka, je na voljo marsikaj, kjer je gostota nizka, seveda gre za **podeželska** področja, možnosti ni oziroma jih je malo. Naloga država je, da, kot ve in zna, zadeve **uravnoteži**. Možnosti je nekaj, od satelitskega prenosa, pa do brezžičnih tehnologij (Wimax). V tem času ministrstvo za gospodarstvo zaključuje razpis za izdelavo **brezplačnih javno dostopnih e-točk na slovenskem podeželju** (število prebivalcev manjše od 100 na km²). Na voljo imajo simboličnih 120 milijonov tolarjev. Zahteve so, da mora interesent (posameznik ali podjetje) zagotoviti javno dostopen računalnik (dostop do njega vsaj 8 ur 5 dni v tednu) in brezžično točko v 500-metrski okolici. Država zagotovi potrebno strojno in programsko opremo ter zakup internetne povezave za dobo 3 let. Po preteku treh let mora točka delovati še najmanj dve leti, vendar lahko v tem času uporabo lastnik zaračunava. Pri tem cena za dijake, študente in brezposelne osebe ne sme preseči 400 tolarjev na uro. Kar je po vseh normativih veliko. V razpisni dokumentaciji so navedeni vsi pogoji (www.mg.gov.si), če vas zadeva morebiti zanima. Ocenjujemo, da bi morebiti s tem denarjem lahko »zagnali« okoli 60 točk.

bi moral, kot dopuščajo naložbo v telekomunikacijsko infrastrukturo, v doglednem času postati **univerzalni** paket, ki bi bila dostopen, če ne vsem, pa vsaj skoraj vsem prebivalcem Slovenije. Če ne bi šlo drugače, bi pri tem cenovno najugodnejšem paketu (a le pri tem celo tolerirati uveljavitev omejitev prenosa podatkov – torej bi cena naročnine veljala za prej določeno mesečno količino prenesenih podatkov, presežek pa bi uporabniki plačevali po dodatni tarifi. Pakete s hitrostmi pod 1 Mb na sekundo v smeri k uporabniku pa bi preprosto in za vedno prenehali ponujati. Narobe svet, saj jih zdaj bolj pospešeno uvajajo. Naj opomnimo, da je to naše mnenje, ki temelji le na gibanju cen dostopa v internet v nekaterih državah, ne pa ekonomsko eksaktna ocena, ki bi upoštevala stroške izgradnje omrežja ali fenomen majhnega števila prebivalcev Slovenije.

leti naš naročnik, imate na voljo ta čas brezplačno uporabo storitve hranjenja podatkov – E-trezor«. Ali pa kaj drugega. Modemi so nujna zadeva, brez katere ne gre, in hkrati operaterji vse bolj posegajo v njihove nastavitve (primer smo opisali v prejšnji številki Mojega mikra). Zato je, milo rečeno, »neumno«, da nekateri operaterji modeme kupcem prodajajo, drugi pa spet ne. Idealno bi bilo, ko bi izbrani operater modem prinesel in namestil brezplačno, zamenjal pa ga pri okvari, ki ne bi bila posledica ravnanja uporabnika. Če bi zamenjali operaterja, bi dosedanji svojo opremo vzel nazaj, dobili pa bi opremo novega operaterja.

DO TROJČKA LE NEKATERI

Storitev trojčka, torej **telefonija, televizija in internet**, šele pokaže, kakšne razlike v ponudbi so med mestnimi središči in na po-

Časovno omejen ADSL-paket kot vaba

Pri nas poznamo tudi tako imenovani časovno omejen ADSL paket. Po našem mnenju gre pri tem za prikrito »lupljenje« naročnikov. Najprej ga pridobiš na podlagi nizke cene in oglasnega trika: »Paket vsebuje 600 brezplačnih minut«. Sliši se veliko več, kot je v resnici: 10 ur. Nato pa računaš, da bo redno presegel omenjeno vsoto in porabil vsaj toliko, če ne celo več kot običajni naročniki s pavšalno naročnino. Še nekaj je, kar na časovno omejitve meče čudno luč. Števec šteje **čas**, ko je vaš računalnik priključen v omrežje, pa če v tem času sprejme oziroma pošlje kaj podatkov ali pa nič. Če že obstaja kakšna omejitev, je edino pravična pametno postavljen mesečni limit količine **prenesenih podatkov** (pravična uporaba). Potem ni pomembno, koliko časa je poteklo, da so ti prispeli v računalnik.

DO KDAJ SUBVENCIONIRANJE OPREME?

Ponudniki dostopa v internet bi morali močno pretehtati še en segment svoje poslovne filozofije: prodajo potrebne opreme po pravi ali subvencionirani ceni ter vezavo naročnika nase na tej podlagi. Prišel je že čas (ali pa se motimo), ko se bodo morali operaterji med seboj razlikovati ne toliko po ponujenih cenah oziroma uporabljenih tehnologijah, kot po **dodatnih storitvah**, ki jih ponujajo. »Če se odločite, da boste dve

deželju. Znano je, da se odločitev za trojček pozna v denarnici. Prihranek je mesečno nekaj tisočakov (koliko, je odvisno od ponudnika), na letni ravni pa naraste na nekaj deset tisočakov. Vsekakor omembe vreden znesek. Ker pa je predvsem **televizija** izredno požrešna glede zahtevane pasovne širine, toliko bolj, če želite imeti več televizorjev, jo lahko imate le, **če ste dovolj blizu telefonske centrale**. V praksi to pomeni, da celo v krogu centrale, kjer lahko dobite internet s hitrostjo 1 ali 2 Mb/s, ni nujno, da deluje tudi

televizija. Potencialni krog uporabnikov, ki lahko prihranijo, se še toliko bolj skrči.

Kolikšni pa so ti potencialni **prihranki**, je odvisno od ponudbe na vaši lokaciji. Pri-

Ogledalce, ogledalce, povej ...

Kateri paket ima v slovenskem prostoru največji doseg, torej je na voljo največjemu številu državljanom, je najcenejši, ni časovno ali kako drugače omejen in bi ga tako lahko pogojno imenovali univerzalni paket? Možno je, da se je v času, ko to berete in ko smo članek pisali, kaj spremenilo, a konec avgusta je tak paket ponujal na novo nastali **AdamSLon** (www.adamslon.si). Gre za operaterja, ki ponuja svoje storitve prek Telekomovega omrežja.

Ime paketa	Brskalec
Hitrost	256/128 Kb/s
Cena	3990 SIT; 16,65 EUR

ključek ADSL (1 Mb/s) imate prek Telekomove opreme, kar pomeni, da ste naročnik Siola ali partnerskih ponudnikov. Vzemimo, da je ponudnik Siol in da za to plačujete 6230

tolarjev mesečno. Še vedno ste navdušeni nad klasično telefonijo, zato Telekomu plačujete mesečno naročnino 2568 SIT (potencialne podražitve nismo upoštevali). Ostane še televizija. Vzeli smo Telemachov L paket s 3899 SIT mesečne naročnine. Skupaj torej 13,417 SIT mesečno. Siolov »Paket Tri« mesečno za isto stane 9825 tolarjev, medtem ko enakovredna storitev pri T-2 stane 9000 oziroma 7500 tolarjev, če imate srečo in ste v območju optičnega omrežja. Razlika je najmanj 2872 oziroma največ 5197 tolarjev mesečno. Sami izračunajte, koliko to znese letno. Ker je telefonija VoIP cenejša od klasične, boste nekaj malega privarčevali tudi v tem delu mesečnega računa. Kaže pa ta primer na še eno zanimivo zadevo. Siol je glede le internetnega priključka veliko dražji od T-2. A pri storitvi trojčka je ta razlika le 900 tolarjev. Res je sicer, da ves račun velja zgolj, če imate doma le en televizor. Pri podjetju T-2 se v za vsak naslednji televizor razlika zmanjša za 500 tolarjev.

Še posebej se kakovost trojčka pozna, če ste srečnik in je do vaše hiše ali stanovanjskega bloka potegnjen **optični kabel**. Kranjčani se že lahko veselijo, v Kopru, Novem Mestu in delu Ljubljane (Šiška) pa izgradnja optičnega omrežja šele poteka. Drugod po Slovenije pa,

Naloga država je, da, stanje glede dostopa do širokopasovnega interneta uravnoteži. Možnosti je nekaj, od satelitskega prenosa, pa do brezžičnih tehnologij.

ko bo čas in denar – seveda v naseljih z dovolj veliko gostoto prebivalcev. Če ste pred dilemo, ali dovolite prekopati nekaj metrov dorišča, da vam do hiše pripeljejo **optični kabel**, ki ga trenutno še ne potrebujete, **ne odlašajte**. V optiki je prihodnost, in najmanj, kar pridobite, je povečanje vrednosti nepremičnine.

Načeloma živimo v državi, kjer imajo operaterji posluh do uporabnikov. Po pameti ali sreči – bolj slednje. Če na hitro skočite prek naše južne meje, boste videli, da so na Hrvaškem paketi hitrega dostopa v internet občutno dražji. To pa še ne pomeni, da moramo biti z doseženim stanjem zadovoljni. Dostopa do interneta ne moremo enačiti z, na primer, mobilno telefonijo. Oboje je sicer v današnjem času nujno, a ima internet dodatne razsežnosti pri razvoju države kot celote. Operaterji morajo poslovati pozitivno, sicer je težko govoriti o konkurenčnem trgu, naročnine pa morajo biti tako nizke, da si jih lahko vsi privoščimo. ●

»Navidezni vojak« mobilnih operaterjev

Operater	Omrežje	Cena klica (nižja/višja) v domače omrežje	Cena klica v druga omrežja	Interval	SMS/MMS	Omejitev MMS	Dodatna cena za MMS	Prenos podatkov			
								CDS	GPRS/EDGE	UMTS	SIM-kartica
Mobitel	lastno	5/44 SIT	44 SIT	15s	21 SIT	100 KB	15 SIT/100 KB	26,4/13,2 SIT/min	do 1 MB 130 SIT/100 KB nad 1 MB 13 SIT/100 KB	da	4200
IziMobil	Mobitel	29 SIT	29 SIT	15s	19 SIT	100 KB	15 SIT/100 KB	26/13 SIT/min	do 1 MB 130 SIT/100 KB nad 1 MB 13 SIT/100 KB	ne	2900
Si.mobil (Halo 36)	lastno	5/36 SIT	36 SIT	30s	20/40 SIT				1,25 SIT/KB	ne	2900
Mmobil	Si.mobil	34 SIT	34 SIT	30s	20 SIT			30 SIT/min	1 SIT/KB	ne	2990

Koliko ponudnikov mobilne telefonije je v Sloveniji po odhodu Vege? Odgovor se glasi: **dva operaterja, en ponudnik storitev in dva navidezna operaterja**, z dobrimi obeti, da do konca leta dobimo še najmanj enega. Če se odločate za naročniško razmerje, izbirate med tremi, pri predplačniški mobilni telefoniji pa med štirimi ponudniki. Kako se torej odločiti?

Kaže se zanimiv trend, da tako Mobitel, kot Si.mobil želita najbolj **»preproste«** uporabnike, ki zahtevajo najmanj in tudi trošijo najmanj, preusmeriti na svoja navidezna operaterja. Sami pa bi radi obdržali **zahtevnejše** uporabnike. Razumljivo, z **najmanj truda do najboljših rezultatov**. Navidezna operaterja bosta trošila denar za oglaševanja, oblikovanje predplačniških paketov in pridobivanje novih uporabnikov, ki bodo pozneje, če bodo želeli več ali bodo hoteli naročniško razmerje, prešli na omrežje operaterja, v katerem navidezni operater »gostuje«. Kot kaže ponudba največkrat uporabljenih storitev, telefoniranje in pošiljanje kratkih sporočil, je načeloma (če zanemarimo Simobilovo tarifo za klicanje v domačem omrežju) **IziMobil** na prvi pogled najugodnejši. Tarifa za klice v omrežja slovenskih operaterjev je 29 tolarjev po 15-sekundnem obračunskem intervalu. Pet tolarjev več zahteva **Mmobil** (30-sekundni obračunski interval). Kaj pomeni teh pet tolarjev? Pri eni uri mesečne porabe, 300 tolarjev, pri dveh 600 in tako naprej. Morda je veliko, morda ne, odvisno od porabljenih minut.

Če vam to pomeni veliko, tedaj dileme, koga izbrati, ni. A po drugi strani lahko teh pet tolarjev prednosti delno, a ne v celoti skopni, če pri Mercatorju zbirate pike. 1000 tolarjev vredna kartica je enakovredna eni piki, kar pomeni popust v višini 40 tolarjev (približno, seveda). V tej luči bi dejansko plačevali minuto pogovora po malce več kot 32 tolarjev.

Kje so prednosti navideznih operaterjev? IziMobil, v bistvu izrastek Voljatelja, lahko gradi svojo bodočo ponudbo na tako imenovani storitvi **FourPlay (internet, telefonija, TV in mobilna telefonija)**. Združene storitve so običajno cenovno ugodnejše kot vsaka posamezna pri različnih ponudnikih. Mmobil pa bo iskal sinergijo s svojo trgovsko dejavnostjo. Krog uporabnikov, ki ga bo pridobil, bo odlična zadeva za promoviranje svoje ponudbe. Pošiljanje občasnih kratkih ali multimedijskih sporočil z najnovejšimi akcijami ali najcenejšimi cenami – »samo danes in samo za vas«. Vse to lahko počne (glede na veljavne zakone za varstvo potrošnikov in varovanje osebnih podatkov) le s privolitvijo uporabnikov, kar pa ni prevelika ovira. Za kakšno dodatno ugodnost se uporabniki z marsičem strinjajo. Je pa prihod Mmobila na trg zanimiv še z dveh zornih kotov. Končno je tudi Simobil dobil navideznega operaterja in IziMobil je bil prisiljen ponuditi pakete z mobilnimi telefoni – ko je začel delovati, je namreč dejal, da bo prodajal le SIM-kartice.

VROČI VZDIHI UPORABNIKOV

Piše: Marko Koblar / marko.koblar@mojmikro.si

Komercialne številke 090 so že veliko let več kot le vroči vzdihi na drugi stani telefonske slušalke. Nekateri so storitve, ki se preko teh številčk ponujajo, vzljubili in jih uporabljajo, drugi pa se njihovi uporabi izognejo v velikem loku. Svoje verjetno pripomorejo izkušnje s storitvijo - dobre ali slabe.

PONUDBNIKOM SE SPLAČA, UPORABNIKOM PA ...

Kot začetnik sem se takoj po diplomu spopadel pri nacionalnem telefonskem operaterju. Zaradi delovnega mesta in načina dela sem dobil vsaj bežen pogled tudi v storitve 090 in na tej podlagi spoznal dvoje. Prvič, storitev se za ponudnika, če ta najde svojo nišo, nedvomno **obrestuje**, saj je cena minute pogovora solidno visoka, a še vedno ne tolikšna, da je vsaj določene skupine ljudi ne bi uporabljale. Drugič, kljub najrazličnejšim reklamacijam računov, se je izkazalo, da je bila **uporaba storitve izvedena**, če ne naročniku priključka, pa zakoncu ali njegovim otrokom. Slednji o ceni največkrat niso imeli pojma ali pa so zanj vedeli in so storitev uporabljali na skrivaj. A resnici v obliki računa se pač ni mogoče izogniti.

Sam menim, da zaradi dostopnosti interneta dobim vse informacije, ki jih potrebujem, prek računalnika. Da se izognem skušnjavi mlajših družinskih članov, sem se odločil za **blokada** vseh številčk 090 in številčk mobilnih operaterjev na domači telefonski centrali. Edine izjemoma dovoljene številke so mobilne številke nekaterih družinskih članov. Vse pač z namenom okleščanja stroškov. Enood vodil: z domačega telefona se pač ne bo klicalo komercialnih številčk! Dobro vem, da je to v dobi, ko se praktično ves svet vrti okrog najrazličnejših storitev to precej konzervativno mnenje.

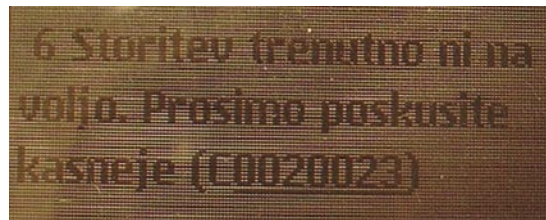
KO OTROCI PRITISKAJO ...

A glej ga, zlomka. Pred kratkim me sredi dela po prenosnem telefonu pokliče starejša hči. V nekaj besedah mi razloži, da je na televiziji nagradna igra. Vprašanje je preprosto in ona pozna rešitev – nagrada pa je dobrih deset tisočakov. Moje prvo vprašanje je, ali je treba poklicati na številko 090. Ker je odgovor pritrdilen, jo hitro odpravim z napotkom, naj pokliče kar s svojega mobilnega telefona. Zaradi omejitve s strani ponudnika igre in odmerjenega mesečnega limita z moje strani se hčerka z nejevoljo vda.

Očitno mi je bil klic namenjen. Naslednji konec tedna me najstniška hči ponovno »zvleče« pred televizijski zaslon. Vprašanje je res trivialno, mladenka na TV-zaslona pa brez posebnega odziva vabi gledalce. Z vsemi silami namiguje na preprost odgovor (na nekatere od njih brez težav odgovori tudi mlajša hči, ki je končala tretji razred devetletke). A glej ga, zlomka, rešitev je resnično

preprosta, izračun takoj pove, da je klic zanemarljiv v primerjavi z obljubljenim nagrado za pravilno rešitev.

Nekaj časa se še upiram, da je za klic treba preprogramirati centralo in da bo v tem času gotovo kdo poklical. Zaradi ljubelega miru se na koncu kljub vsemu lotim programiranja in postopek tudi zaključim. Še vedno nihče ne kliče. So ljudje res tako zabiti ali le leni? Poskusim poklicati ... tu pa se zgodba šele začne.

NEPOUČENOST, DROBNI TISK ALI ZAVAJANJE?

Ko poskusim klicati s **stacionarnega** telefona (kar je ena od možnosti ponudnika storitve), mi nikakor **ne uspe dobiti povezave**. Ves čas dobivam le ton zasedene linije. Pogledam na TV zaslon, voditeljica vabi, naj vendarle kdo pokliče, zato poskusim znova. Vedno znova neuspešno, vse do konca nagradne igre. Sledi novo vprašanje. Ker sem neuspešen pri klicanju z navadnega telefona, poskusim pri dru-

Pri TV-nagradni igri se vam lahko zgodi, da kličete ves čas zasedeno linijo, medtem ko se voditeljica igre »čudi«, kako to, da nihče ne pokliče in odgovori na preprosto vprašanje.

gem vprašanju še z drugo možnostjo – z SMS-sporočilom z mobilnega telefona. Traja dobro minuto, ko dobim odgovor v obliki sporočila »Storitev trenutno ni na voljo. Prosimo, poskusite kasneje.« Za povrhu pokliče še gledalka in poda odgovor na vprašanje prejšnje naloge. Groza! So ljudje res čisto za luno? Ker tudi pri tem vprašanju nisem uspešen in verjamem, da so za večino težav krivi največkrat uporabniki sami, pokličem za dodatne informacije na objavljeno info številko. Ko čez nekaj časa vendarle dobim sogovornika, mu opišem svoje težave in želim dodatne informacije.

Odgovor, ki ga dobim, morda na prvi pogled in ni ravno tisto, kar bi povprečen uporabnik pričakoval. S stališča ponudnika (prihodkov) pa razumljiv, zato se mu račun po mojem mnenju verjetno vedno izide. Razloženo mi je bilo, da klic, ki ga uporabnik opravi, ni klic »v

živo« do simpatične voditeljice, temveč **klic na telefonski odzivnik**, ki evidentira klic. Na podlagi sprejetih klicev se »**izžreba**« uporabnika, **ki ga pokličejo nazaj**. Šele takrat lahko oseba pove svoj odgovor. Zadeva je skoraj smešna zdaj, ko poznam pravila, s TV-zaslona pa še vedno vabijo, naj vendarle pokličemo za pravi odgovor. Spremenim program in ugotovim, da sem imel še enkrat prav. Če drugega ne, se je hči (upam) naučila, naj ne verjame vsemu 100-odstotno, kar sliši in vidi. Nekajkrat se je namreč že opekla pri uporabi najrazličnejših storitev, ker je bilo nekaj obljubljenih kot brezplačno ali pa prelahko dosegljivo. Ker smatram, da je tudi to del odraščanja, to »požrem« kot marsikdo od staršev. Če drugega ne, se je hči naučila, naj vsaj občasno že prebere tudi drobni tisk.

Kaj pa me pri vsem skupaj moti? Vsaj na prvi pogled se mi zdi, da gre pri vsem skupaj za vsaj deleo (namerno?) **zavajanje uporabnikov**. Tudi če so pravila o evidentiranju klicev in naknadnem žrebanju tistih, ki so klicali, neke »drobnem tisku«, jih naključni gledalec, kot sem v bil tem primeru sam, ob dogajanju in obnašanju na zaslonu ne more uganiti. Morda je bila moja napaka, da zaradi nepoznavanja igre nisem **najprej poklical na info številko** in se pozanimal, kako igra poteka. Osebnodvomim, da to stori večina uporabnikov. Je pač tako, da človek ne sme biti pretirano naiven. Druga, še bolj moteča stvar pa je, da je sistem po mojem mnenju **slabo narejen oziroma** je celo premalo

zmogljiv za svoj namen. Obstaja seveda še možnost, da je pri vsem skupaj šlo le za spodrsrljaj in splet »nesrečnih okoliščin«, a me to kot morebitnega uporabnika in ne nazadnje plačnika storitve niti ne zanima.

IZOGNITE SE NEPRIJETNIM PRESENEČENJEM

Verjamem, da vse skupaj ni osamljen primer, vsekakor pa sem dobil še eno potrditev, da mora uporabnik pred klicem na komercialno številko **dobro vedeti, kako sistem deluje** in kako se **obračunava**, sicer je lahko neprijetno presenečen in razočaran. To pa meče slabo luč tudi na vse tiste, ki igrajo igro dam-daš pošteno. To pa je tudi edina možnost za dolgoročno preživetje in rast tudi za ponudnike, mar ne?

KAJ PA FOTOAPARAT?

Piše: Boštjan Okorn / bostjan.okorn@mojmikro.si

Ni kaj. Pri Nokii in Sony Ericssonu znajo. Na trg so nedavno poslali tri nove pametne mobilnike, s katerimi si bodo zagotovo utrdili sloves pri poslovnějšíh. Njim so vsi trije modeli tudi najprej namenjeni. In, da ne pozabimo: vsaj pri dveh so razvijalci prej v rokah držali slavni in edini Blackberry.

Nokia E61

To je odgovor na priljubljenost robidnic, ki na tej strani Atlantika sicer ni tako velika kot v ZDA, pa vendar. Menda mora imeti poslovnež v rokah mobilnik s pravo **alfanumerično tipkovnico**, saj le tako lahko divje odgovarja na elektronsko pošto, si ogleduje spletne strani in polni svoj koledar in imenik. Za takšne namene je E61 zares prava izbira: povezuje se povsod, kamor želite, ob **tretji generaciji mobilnih omrežij** namreč pozna tudi **brežžična omrežja WLAN**. Nastavitve so preproste in se ne razlikujejo dosti od tistih pri računalniku. Ne pozabimo na

dober e-poštni odjemalnik, ki se spozna tako na POP kot na IMAP (tudi zaščiten), hkrati pa omogoča **tudi potisno sprejemanje elektronske pošte** (virus blackberry). Prav ostrmeli pa smo, ko smo zagnali **spletni brskalnik**, saj strani prikazuje **praktično enako kot na računalniku**, hkrati pa uporabniku omogoča sprehajanje po vsebini in izbiro povezav kar s kazalčkom, kot pri miški. V ta namen je na sredini pod zaslonom seveda krmilna paličica, ki bi bila lahko nekoliko bolj natančna. Dodajmo, da

Nokia E61 odlikuje spletni brskalnik, saj strani prikazuje praktično enako kot na računalniku, hkrati pa uporabniku omogoča sprehajanje po vsebini in izbiro povezav kar s kazalčkom, kot pri miški.

novano M600. Ožji in krajši je od Nokie E61, to mu lahko štejemo v plus, vseeno pa se pohvali z **alfanumerično tipkovnico** – vsako tipko lahko pritisnemo na obeh koncih, zato jih je le 20, medtem ko jih ima Nokia E61 46, če štejemo še krmilno paličico. Vsak plus ima tudi svoj minus. Na tipke pri M600 se je treba navaditi, pisanje se nam zdi počasnejše kot pri E61 ali pri Blackberryju. In, seveda: Nokia pozna naše črke, medtem ko jih M600 ne. Kljub dodelanemu konceptu tipk smo se med uporabo M600 spraševali, zakaj sploh so. Naprava se namreč ponaša z **zaslonom, občutljivim na dotik**, kar je pozitivno, a v kombinaciji s tipkami lahko zmede uporabnika, ki ima v eni roki pla-

je enostavno povečati znake na zaslonu, tako da s tem ne bi smeli imeti težav niti tisti s slabšim vidom. E61 poganja serija 60, ki je prilagojena večjemu zaslonu (ta je nekoliko bolj kvadraten kot pri blackberryju), v sodobni izvedbi pa ponuja številne možnosti prilagoditev, zato je uporabniški vmesnik precej prijaznejši, kot smo bili vajeni nekdanj. Funkcij je veliko, manjka pa pregledovalnik prilog, denimo v Wordu, ki ga je treba dokupiti. Minus. Koga bo morda motila tudi **širina** naprave, ki se po tem že spogleduje z dlančniki, medtem ko je Nokii uspelo debelino zmanjšati na minimum. In še nekaj o tipkah: ob prvih pritiskih so se nam zdele dovolj kakovostne, da tudi njihova majhnost ne pomeni velikega minusa, se je pa treba navaditi, kje so skriti posebni znaki.

Sony Ericsson M600

Sony Ericsson je dolgo napovedoval, da bo njegov novi pametni telefon nosil oznako P990, in to še naprej drži, a vmes smo lahko spoznali oblikovno zvezdo, ime-

Kartuše, ki vam vzamejo dih!

refill®

100% KOMPATIBILNI POTROŠNI MATERIAL ZA TISKALNIKE, FAXE IN FOTOKOPIRNE STROJE

- TONERJI** za laserske tiskalnice
- KARTUŠE** za inkjet tiskalnice
- Prodajna mesta** **BIG BANG**

Več informacij na 01/200 71 87 ali na www.refill.si

S tem oglasnim kuponom in prazno kartušo lahko v trgovinah **BIG BANG** izkoristite **10% popust** pri enkratnem nakupu **kartuš REFILL**.

Kaj pa primerjava z vzornikom?

Blackberry je nekoliko krajši od Nokie E61, a enako širok, medtem ko sta Sony Ericsson M600 in Nokia E60 precej pripravnejša za vsakodnevno uporabo. Tipke pri Blackberriju so za odtenek manjše kot pri nokii E61, jih je manj, so pa nekoliko trše in bolj majave. Namesto krmilne paličice ima Blackberry vrtljivo kolo, a na drugi strani kot Sony Ericsson. Uporabniški vmesnik pri Nokiah in Sony Ericssonu je občutno prijaznejši, delo z napravo pa je v vseh primerih vsaj malo stvar navade. Mirno lahko rečemo, da je kopija vsaj enakovredna originalu, če zaradi preprostejše uporabe ni celo boljša. To velja za vse tri, tokrat opisane telefone.

dejstvu, da gre za nekoliko večji mobilnik, kar bi utegnili sprejeti tudi tisti, ki ne marajo prevelikih telefonov.

Nokia E60

V zelje tekmeccem skače tretja novost, Nokia E60. V osnovi gre za isto funkcionalni mobilnik, kot je Nokia E61, a v **manjšem ohišju**, ki seveda ne premore alfanumerične, pač pa povsem **klasično telefonsko tipkovnico**. Priporočamo ga vsem, ki jim je E61 prevelik, a imajo dober vid, saj lahko na manjšem zaslonu le tako uživata ob ogledu spletnih strani. In, da ne pozabimo: zasloni vseh treh mobilnikov so zares dobri, ta pri E60 pa **briljira**.

Aja, zakaj takšen naslov, vas zanima. Tule je odgovor: nobeden od trojice nima vdelanega fotoaparata. Poslovneži ga menda ne potrebujejo oziroma ga ne smejo imeti. Saj ne da bi bili zoprnji, a nekajkrat smo ga med preizkusom pogrešali. Razvajenci. ●

SPAM NA SMETIŠČE

Vsi poznamo nadlogo, ki sliši na ime spam oziroma neželena elektronska pošta. Nihče je ne želi, a le redki so tisti, ki se nikoli ne srečajo z njo. Seveda je naboljše zdravilo preventiva, vendar se lahko naš elektronski naslov kljub pazljivosti hitro znajde na seznamu kakšnega »oglaševalca«.

Spam Arrest je zanimiva rešitev, ki nas zagotovo obvaruje vseh neželenih elektronskih sporočil. Po registraciji na storitev Spam Arrest uporabnik prejme nov elektronski naslov v obliki **ime.priimek@spamarrest.com**. Ker uporaba novega naslova včasih ne pride v poštev, lahko s storitvijo zaščitimo tudi obstoječi elektronski naslov. To storimo tako, da vsa sporočila **preusmerimo** na nov naslov ali naročimo servisu, da **občasno pregleda** naš stari poštni račun. Storitev omogoča izdelavo seznama avtoriziranih elektronskih naslovov katerih vsebino želimo prejemati. Avtoriziramo lahko posamezni naslov, domeno ali uvozimo obstoječi seznam preverjenih elektronskih naslovov in tako vsem na seznamu omogočimo nemoteno pošiljanje elektronske pošte. Ker pa elektronsko pošto, ki ni nujno neželena, sem in tja dobimo tudi od uporabnika, ki ni na našem seznamu »varnih« naslovov, ima Spam Arrest zanimivo rešitev. Uporabniku, katerega naslova nimamo na seznamu avtoriziranih, ob prejemu elektronskega sporočila pošlje elektronsko pošto, v kateri pošiljatelj prosi, da se s klikom na priloženo povezavo doda na seznam avtoriziranih naslovov. Nalogo mora novi pošiljatelj opraviti samo prvič. Avtorizacija (klik na priloženo internetno povezavo) je za uporabnika nezamudno in preprosto opravilo. In nekaj, česar spamerji ne znajo storiti. S klikom na povezavo SpamArrest doslej neznanega pošiljatelja doda na seznam »prijateljev«, vsa naslednja elektronska sporočila pa bodo tako za nas kot za pošiljatelja potekala povsem običajno.

Elektronska sporočila neavtoriziranih pošiljateljev nas v posebni mapi Unverified čakajo na SpamArrestovem stežniku sedem dni, po tem času pa se izbrišejo. Kadarkoli se lahko prijavite v sistem, si ogledate neavtorizirana elektronska sporočila in na željo naslov pošiljatelja dodate na seznam naslovov, od katerih pošto želite prejemati. Dostop do nastavitvev in elektronske pošte poteka prek spletne strani www.spamarrest.com, pošto pa lahko seveda upravljate tudi s priljubljenim odjemalcem POP3. Uporabnik je ob registraciji nagrajen s 30-dnevnim brezplačnim preizkušanjem, če vam v tem času sistem dobro služi, pa se lahko za nadaljnjo uporabo odločite že od 3,12 USD naprej. Podjetje se že od leta 2001 naprej bojuje z neželeno elektronsko pošto, način, s katerim to počno, pa je preprost, zanesljiv in prijazen tako do uporabnika sistema kot do pošiljatelja.

(Uroš Florjančič) ●

stično pisalo. Pohvalimo okrogli gumb za izbiranje in potrjevanje ob strani, za telefonsko uporabo je zoprno, da je treba odmisлити tipki za sprejem oziroma zavrnitev klica pod zaslonom: vse je na zaslonu. A, da ne boste mislili, da je M600 vreden samo graje. Ravno nasprotno namreč pokaže njegova vsebina. Uporabniški vmesnik je nadvse preprost, tudi, ko se odločite za vstop v glavni izbirnik, vas bo pričakalo le devet velikih ikon. Tretjo **generacijo mobilnih omrežij** M600 seveda dobro pozna, žal pa **ne tudi podpore za WLAN**. Odjemalnik za elektronsko pošto je dober ter pozna POP, IMAP in potisno sprejemanje e-pošte, spletni brskalnik pa vsebino prilagodi zaslonu – zdelo se nam je, da pri kakšnih straneh tudi zataji. M600 zna prebrati **pisarniške dokumente**, ki jih je mogoče tudi urejati. Lepo. Njegova glavna prednost se skriva v

GRAVITACIJSKO LETALO

Zadnje časa začne vse več izdelkov svoje življenje (nekateri doživijo tudi zatón) znotraj računalnika kot **simulacija**, kaj bi lahko nekoč postala stvarnost. V to skupino sodi tudi tako imenovano **gravitacijsko ali atmosfersko letalo**, ki je sposobno prevažati tovor ali potnike v nedogled, se lahko ustavi in lebdi kjerkoli in kadarkoli ter lahko pristane ali vzleti navpično. Za kaj gre? Predstavljajte si jadralno letalo iz kompozitnih materialov, ki je pri vzletu **lažje od zraka** in se kot balon dvigne v zrak, nato postane **težje od zraka**, razpne krila in je sposobno dolgega jadriranja. Ker ima vdelano **zračno turbino**, ustvarja potrebno električno energijo. Vseskozi pa za pogon uporablja **termalno energijo atmosfere**, razliko med temperaturami zraka v nižjih višinah in temperaturo v višinah (največja višina leta naj bi bila 10 tisoč metrov).

Na osnovni ravni je ideja preprosta. Letalo je na tleh in želi vzleteti. Tekočino z nizkim vreliščem okoliška temperatura spremeni v plin. Ta se razporedi po zanj namenjenih prostorih znotraj trupa letala. Tako letalo postane lažje od zraka in se dvigne podobno kot zračne ladje oziroma cepelini. Ko letalo doseže največjo višino, okoliška temperatura (nižja) ponovno utekočini plin, letalo postane težje od zraka, razpne krila in zajadra. Faze dviganja in spuščanja ponavljamo, dokler ne dosežemo cilja leta. Med letom turbina zagotavlja energijo, lahko pa tudi **stiska zrak**, ki ga je mogoče uporabiti za hitrejšo dvigovanje (motor na stisnjen zrak).

Zanimiva je še ena ideja, kako bi taka letala uporabili za **proizvodnjo vodika**. Zračna turbina (ali pa sončne celice na letalu) bi zagotavljale električno energijo za elektrolizo vodika iz vode. Video predstavitev, kako zadeva deluje, pri čemer kot dvizni plin letalo uporablja helij (in s tem nekoliko drugačno drugačno načelo dviganja in jadriranja), najdete na spodnjem spletnem naslovu. Ideja je tudi že patentirana.

www.fuellessflight.com

BREŽIČNA BRATOVŠČINA

Piše Vasja Ocvirk / vasja.ocvirk@mojmikro.si

Zgodovina interneta je hkrati tudi zgodovina navideznih skupnosti, ki je stara približno toliko kot internet sam, ali pa vsaj svetovni splet, če smo pikolovski. V tem času smo neštetokrat slišali za spletne, virtualne in podobne skupnosti, kakor je bilo pač v danem trenutku bolj modno, v zadnjem času pa lahko vse pogosteje slišimo izraz »wi-fi skupnost«. Če uporabimo malce domišljije pri slovenskem prevodu, bi lahko rekli tudi – brezžična skupnost.

Naziv najbrž pove precej, trenutna gazela med temi skupnostmi pa je **FON**, največja brezžična skupnost na svetu, kot se radi pohvalijo na FON-ovi spletni strani. Osnovna ideja je preprosta: vsi tisti, ki želijo sodelovati v tej skupnosti, morajo imeti širokopasovno povezavo in wi-fi usmerjevalnik, ki ga s pomočjo programskega dodatka priključijo v FON-PVP omrežje. S tem dajo svoj dostop do interneta vsem drugim uporabnikom skupnosti FON, seveda v dosegu svojih usmerjevalnikov. In ga seveda dobijo tudi sami, kadar so na poti in jim uspe najti vstopno točko FON. Preprosta ideja, kako priti do brezplačnega brezžičnega dostopa po vsem svetu, oziroma vsepovsod, kjer so vstopne točke članov te skupnosti, pa ima tudi svojo komercialno plat, kar je najbrž še dodatno pospešilo širitev tega omrežja.

ZAMISLI PODJETNEGA MARTINA

Stvar namreč sploh ne bi bila zanimiva za večje število uporabnikov, razen za tiste, ki so pripravljene svojo širokopasovno povezavo deliti z drugimi uporabniki. Veliko si jih tega tudi ne more ali noče privoščiti – ali nimajo širokopasovne povezave ali wi-fi usmerjevalnika. Zato pa lahko za tri evre ali tri dolarje na dan, odvisno pač od lokalne valute, kupijo ta dostop, kar je seveda dovolj ugodno, da se je ideja prijela. Nasploh pa se zdi, da je ustanovitelj te skupnosti, **Martin Varsavsky**, sicer argentinski podjetnik, ki je družbo FON registriral v Španiji, to enostavno idejo dodobra razdelal in si omislil celo košček lastne terminologije. Tako v skupnosti obstajajo trije tipi uporabnikov. Uporabnik prvega tipa se imenuje **Linus** in svojo povezavo deli z drugimi **FONeroti** (registriranimi uporabniki skupnosti), v zameno za brezplačen dostop na vseh vstopnih točkah. Drugi tip uporabnika je **Bill** in prejema 50 odstotkov vseh prihodkov, ki se izvedejo prek njegove vstopne točke, hkrati pa lahko na svoji vstopni spletni strani oglašuje lastne izdelke ali storitve. Tretji

SkypeFON: Na trg bi naj prišli v oktobru, stali pa bodo 150 USD.

tip uporabnika se imenuje **Alien**, torej tujec, ki za dostop plačuje. Plačevanje se izvaja podobno kot s predplačniškimi karticami pri mobilni telefoniji, le da se uporaba ne zaračunava glede na impulze, ampak časovno, v **24-urnih obdobjih**, po že omenjeni tarifi.

PREBRISANO, A POŠTENO

Tudi usmerjevalnik z registracijo in namestitvijo ustreznega programa dobi novo ime in postane **FON Social Router**, kar sicer niti ni toliko pomembno kot pripadajoči status, ki ga ta usmerjevalnik dobi. S tem namreč postane del celotnega FON-omrežja, njegov uporabnik pa glede na to, ali se odloči biti Linus ali Bill, lahko začne prejemati ugodnosti FON-skupnosti. Poleg tega, da si je postavil zasebno brezžično omrežje, jasno.

Tisti, ki ste s svojimi prenosniki že iskali brezžične vstopne točke, najbrž že zmajujete z glavo, češ, kako naj uporabnik ve, kje te točke sploh so. Tudi tu se je Varsavsky izkazal kot domiseln reševalec problemov in vpeljal **Google Maps**, tako da lahko za vsako državo, mesto in ulico posebej pre-

Osnovna ideja skupnosti FON je preprosta: člani morajo imeti širokopasovno povezavo in wi-fi usmerjevalnik, ki ga s programskim dodatkom priključijo v FON-ovo omrežje in s tem dajo svoj dostop do interneta vsem drugim uporabnikom skupnosti FON.

gledujemo, kje so **FON-ove vstopne točke**. Seveda dobra poslovna politika zahteva tudi pospeševanje širjenja omrežja, zato FON ponuja nakup usmerjevalnikov z že nameščeno programsko opremo za pičlih pet evrov, k nakupu pa pristavijo še nalepke, ki jih lahko novo-pečeni FONero nalepi v bližini svojega doma, oziroma lokacije usmerjevalnika. Za vsak primer smo prebrali tudi drobni tisk, ki pravi, da mora kupec najmanj eno leto vzdrževati FON-ovo vstopno točko, sicer pa mora plačati 45 evrov, kolikor znaša razlika med običajno in znižano ceno, ali pa vrniti usmerjevalnik. Prebrisan, kajne? No, ja, tudi pošteno, če vprašate nas.

Trenutno je v Evropi, Ameriki, Aziji in Oceaniji preko **77.000 vstopnih točk v FON-omrežje**. Če ne bo prišlo do kakšnih večjih zakonskih sprememb ali posegov monopolnih ponudnikov internetnega dostopa, bi bilo naivno pričakovati, da se to število ne bo prav kmalu precej povečalo. Veliko ljudi si je namreč poleg svojih domačih mlinčkov omislilo tudi prenosnike ali kakšne druge igračke, opremljene z wi-fi tehnologijo, logika informacijsko-komunikacijskega potrošništva pa zdaj zahteva domače brezžično omrežje. Ne nazadnje se mnogi uporabniki odločajo za to rešitev tudi zato, da bi povezali dva ali več računalnikov v stanovanju, a jih kabli motijo. Brezžično omrežje je idealna rešitev, če se signalu ne postavi na pot preveč zidov in betona. Če lahko brezžični usmerjevalnik torej dobimo skoraj brezplačno, hkrati pa postanemo del hitro rastočega omrežja, ki nam prinaša le koristi, je občutek zadovoljstva skoraj večji kot pri omrežnem marketingu, kajne?

KORISTI IMAJO VSI

Pri FON-u seveda ne gre za omrežni marketing, temveč za poslovni model, ki naj bi združil posameznike, podjetja in ponudnike internetnega dostopa. Prav slednji pomenijo največjo morebitno oviro pri širjenju FON skupnosti, toda, kot pravi FON, le v primeru, da ti ne bi spoznali velike priložnosti, ki jo za vse ponudnike širokopasovnega dostopa

ponuja novonastajajoče omrežje. Logika gre nekako takole in če dobro premislimo, sploh ni brez soli: vstopne, oziroma vroče točke lahko vzpostavijo zgolj tisti uporabniki, ki imajo širokopasovni dostop. Torej deluje FON kot spodbuda za najem širokopasovnega dostopa. Hkrati je pasovna širina omejena, tako da ne more priti do njene zlorabe. Če se ponudnik širokopasovnega interneta dostopa dogovori s FON-omrežjem za delitev prihodkov iz tistega, kar prispevajo Tujci (Aliens), lahko pravzaprav svojo storitev brez dodatnih stroškov zaračunajo dvakrat – najprej kot širokopasovni in nato še kot wi-fi dostop. Pri tem je najzabavnejše, da se ob takšnem poslovnem modelu nihče ne bi smel počutiti ogoljufanega. Res je, da bi lahko monopolni ponudniki vzpostavili lastna omrežja, toda predstavljajte si stroške, ki so za to potrebni. Vstopne točke imajo omejen obseg, zato bi morali za takšno pokritost, kot jo lahko zagotovijo uporabniki sami, še posebej pa manjša podjetja, ki želijo promovirati lastno dejavnost ali zaslužiti kakšen evro več, vložiti nesorazmerno veliko denarja. Račun se v takšnem obsegu ne bi nikdar izšel. Če se seveda ne bosta vmešali politika in zakonodaja, kot smo že omenili.

FON bi naj kmalu poslal na trg tudi lastni blagovni znamki prilagojene usmerjevalnike.

Trenutno je v Evropi, Ameriki, Aziji in Oceaniji preko 77.000 vstopnih točk v FON-ovo omrežje.

staviti usmerjevalnika na takšno lokacijo, ki bi vam sama po sebi zagotavljala omembo vreden zaslužek, boste najbrž postali Linus. Med tema skrajnostma pa obstaja nešteto razlogov za in proti eni ali drugi možnosti.

KAJ PA VARNOST?

Ne glede na finančne ali kakšne druge ugodnosti, kadarkoli je govor o brezzičnih omrežjih in vročih točkah, se prej ali slej

pojavi vprašanje varnosti. Nič čudnega, da lahko skoraj na vsaki strani spletišča FON-skupnosti (www.fon.com) najdemo takšno ali drugačno zagotovilo o tem, da gre za tehnološko varno rešitev. V FON-omrežju se namreč lahko prijavijo zgolj registrirani uporabniki, dostop se beleži, nove različice programske opreme pa naj bi v prihodnosti zagotavljale tudi nadzor pasovne širine, ki jo upravljavec vstopne točke omogoči ostalim FONerotom. Do katere mere je ta tehnologija neprebojna, zaenkrat ni znano. Varsavsky je glede varnosti javno zastavil svojo besedo in dobro ime, toda v nekaterih spletnih dnevnikih je bilo moč zaslediti pomisleke o varnosti, odsotnosti potrdila o usklajenosti s standardom WPA2 (Wi-Fi Protected Access 2), nekatere blogerje pa moti sam poslovni model, ki bi naj Billom prinašal zgolj tveganje in nobene garancije, da bodo s svojimi vstopnimi točkami dejansko kaj zaslužili.

Kakorkoli že, FON-u je medtem uspelo pridobiti precejšnja sredstva za razvoj, in sicer tudi pri takšnih vlagateljih kot sta Google in Skype. Na trg naj bi kmalu tudi prišel telefon, ki bo povezoval tehnologiji FON in Skype, kar že na »prvo uho« zveni zelo obetajoče. Takšne in podobne novice sicer ne pomenijo stoddotne garancije, da bomo čez leto ali dve že vsi FONeroti, vsekakor pa prinaša svež veter v jedra brezzičnega dostopa do interneta in mobilnih komunikacij nasploh. ●

KDO BO LINUS IN KDO BILL?

Ko smo že pri evru več, velja še enkrat omeniti tri strategije, ki je lahko uberejo FONeroti. Če so Tujci zgolj potrošniki, ki jih zanima cenejša storitev in nič več, so toliko zanimivejši Linusi in Billi. Kdo bo Linus in kdo Bill? Če stanujete blizu železniške postaje, v središču mesta, ob kakšnem hotelu, v bližini restavracij ali drugih družabnih zbirališč, bi bil najbrž greh, če ne bi postali Bill in si privzeli pol zaslužka, ki bo šel čez vaš FON-usmerjevalnik. Še zlasti če sami prepogosto ne potrebujete wi-fi dostopa od drugod. Če pa ste s svojim notesnikom pogosto na poti in poleg tega ne morete po-

Kot pravijo sami: »Največa Wi-Fi skupnost na svetu.«

svema

Svema Co, d.o.o.
Vilharjeva 29,
1001 Ljubljana

MOBILNO ALI PRENOSNO?

Piše: Boštjan Okorn / bostjan.okorn@mojmikro.si

Naj vas naslov ne zavede, mišljen je popolnoma pravilno: mobilna navigacija je tista, pri kateri za zemljevid skrbi osrednji strežnik, do njega pa se povezujemo takrat, ko potrebujemo izračun poti do določenega cilja. Prenosna navigacijska naprava nima neposrednih komunikacijskih možnosti, zemljevid je zapisan na trdi disk ali pomnilniško kartico. Na oba načina smo prevozili dobršen del Slovenije in ugotavljali, kateri je prijaznejši ali cenovno dostopnejši najširšim množicam.

Najprej naj se posujemo s pepelom. Življenje ni popolno in takšni so tudi naši izračuni, sproti bomo razložili, zakaj. Za začetek se odpravimo v trgovino. Za mobilno vodenje v **Simobilovo**, saj le ta operater ponuja takšno storitev, ki so jo poimenovali **Si.navigator**. Če bodo v vaš mobilnik lahko naložili potrebno programsko opremo, potem se lahko odločite zgolj za nakup GPS-sprejemnika, sicer pa imajo na voljo ustrezne telefone, cena je odvisna od modela in načina uporabe storitve. Prenosno navigacijsko napravo boste najlažje našli v specializiranih trgovinah z elektronsko opremo, v tem trenutku vam priporočamo, da prodajalcu poveste, da iščete Garmin; ko bodo na voljo ustrezne slovenske karte tudi za druge navigacijske naprave, vam bomo radi volje sporočili. Zdaj niso, torej se v dvoboju merita **Simobil** (bolje rečeno **Wayfinder**, kot osnovni ponudnik programske opreme) in **Garmin**.

ZAČETEK DELA

Mobilna navigacijska naprava je v osnovi še en dodatek vam že tako preveč s funkcijami nabitemu telefonu. A strahu ni. Slediti je treba zgolj navodilom na zaslonu (prijazno so v **slovenščini**), se povezati z GPS-sprejemnikom in že se znajdete na začetnem zaslonu. Pri prenosni navigacijski napravi je vse skupaj še preprosteje, saj jo je treba zgolj

vkjučiti. Če pa ste se odločili za (praviloma cenejši) model, pri katerem je treba podatke v napravo spraviti prek pomnilniške kartice, boste morda morali nanjo prenesti še ustrezne zemljevide. K sreči so pomnilniške kartice čedalje prostornejše, tako da večinoma nanje že spravite dobršen del Evrope, zato morda ni napak, če delo prepustite kar prodajalcu, zakaj bi se vi doma ubadali še s tem?

NO, PA POIŠČIMO!

Delo z navigacijsko napravo je stvar navade vsakega posameznika, zato se v podrobnosti ne bomo spuščali. Pri delu z mobilnikom vseeno omenimo, da vas bo motil majhen zaslon, zadovoljnejši boste, če bo **občutljiv na dotik** (pazite pri izbiri mobilnika). Pri Si.navigatorju bodo tisti, ki so že kdaj videli resno navigacijsko napravo, pogrešali kakšno dodatno možnost iskanja, a v resnici je mogoče **tudi z osnovnimi iskalnimi pogoji marsikaj poiskati** (in tudi najti). Morda vseeno manjka posebno iskalno okno za zanimive točke, šele po nekaj časa uporabe ugotoviš, da jih lahko vnašate kar v okno z naslovom. Preprosto je tudi **menjavanje držav**, na voljo jih je več kot **35**, sčasoma se bo njihovo število še povečalo.

Pri prenosni navigacijski napravi je zaslon praviloma bistveno večji, občutljiv na dotik, skakanje po izbirnikih pa poteka s pritiskom na velike ikone. Pred iskanjem je

treba določiti, kaj bi sploh radi našli (naslov, zanimivo točko, mesto), od tega koraka je odvisen tudi končni rezultat. Vpis načeloma poteka z navidezno tipkovnico, kar je vsekakor preprostejše kot vpisovanje znakov s telefonske tipkovnice. Če bi merili čas, bi zagotovo ugotovili, da se rezultat na zaslonu (sodobne) navigacijske naprave pojavi nekaj prej, a tu gre za majhne razlike – pri mobilnem telefonu je treba upoštevati, da se mora ta povezati s strežnikom in od njega dobiti ustrezen podatek.

ZAUPATI?

Zdaj, ko smo po več korakih (vmesni so tudi zato, da lahko še bolj natančno določimo cilj) izbrali končni cilj, se moramo načeloma prepustiti napravi. V obeh primerih, pri mobilni in prenosni navigaciji vas sistem že na začetku opozori, da **ne smete biti čisto slepi za dogajanje v okolici**, saj je sprememb v prometu vedno znova dovolj, da velja skrbno spremljati realno dogajanje. **Obnavljanje zemljevidov** je pri Si.navigatorju v domeni Wayfinderja oziroma Simobila, kar pomeni, da uporabniku ni treba skrbeti ali doplačevati za nove različice. Pri prenosni navigacijski napravi se boste morali vsaj na dve leti odpraviti na spletne strani izdelovalca in prenesti nove zemljevide ali pa jih kupiti na cedeju. Zaupanje v vodenje je namreč najbolj odvisno ravno od kakovosti

zemljevidov. Če se omejimo na **Slovenijo**, dajemo rahlo prednost **Si.navigatorju**, saj enako kot Garmin uporabljata zemljevide podjetja Monolit, a ob menjavi (naslednja bo predvidoma 1. januarja) dobite zares zadnjo različico, medtem kot pri programu Adria Route zaradi načina izdelave datum veljavnosti zemljevidov za datumom izida zaostaja za mesec ali celo dva (mimogrede: ravnokar so izdali novo različico AR 1.4).

Kot smo opazili med preizkusom, vas bo bolj kot premalo informacij o zavojih motila njihova **prevelika** količina, saj tako mobilno kot prenosno vodenje opozarja tudi na nekatere ovinke ali križišča, pri katerih je že na prvi pogled nedvoumno, kje teče glavna cesta (in pri navigacijskih napravah pač velja, da slediš glavni cesti, če ni drugega navodila). Uporaba pogleda z zemljevidom je pri Si.navigatorju precej neuporabna, saj je zaslon mobilnika za to premajhen, veliko prijaznejši so veliki **piktogrami**, pri katerih pa smo pogrešali informacijo o dejanskem poteku cest. Če so, denimo, v križišču štiri ceste, ena od njih pa se priključuje pod ostrim

Prednost mobilne navigacije je majhna naprava, ki jo vedno nosimo s seboj (potrebujemo še GPS-anteno), prenosna pa je preglednejša in ima prijaznejši uporabniški vmesnik.

novi cesti. Si.navigator se tu izkaže za dokaj konzervativnega. Ne samo, da potrebuje kar nekaj časa za nov izračun (razlog je preprosto: najprej programska oprema ugotovi, da je nekaj narobe, nato pošlje novo zahtevo strežniku, ta pa novo pot nazaj), zelo rad ima obračanje na cesti in včasih preteče tudi nekaj deset kilometrov, preden izbere pot do cilja po drugi cesti. Morda se vam to ne zdi pomembno, a postane, ko je načrtovana cesta zaprta in se morate znajti na obvozu.

ZDAJ PA ... CENA!

Vsak hec nekaj stane in pri navigacijskih napravah to še kako velja. Hkrati je razveseljivo, da so se cene v zadnjem letu skoraj **prepolovile**, tako da danes lahko za 100 tisočakov domov odnesete povsem spod-

o tem precej zmanjšali stroške uporabe.

Ob koncu omenimo še nekaj lastnih opažanj. Mobilniška navigacija je prijazna in dokaj poceni, **če sledite začrtani poti**. Iz Maribora do Ljubljane smo za pot pretočili le 35 KB podatkov, kar je res malo. Ta količina podatkov pa se hitro množi, ko zaradi tega ali onega razloga (lahko tudi samo postanka na počivališču) zapeljete z začrtane poti: izračun se začne od začetka in podatkov ni več tako malo. Še posebej zoprno je vse skupaj lahko v tujini. Po določenem času se namreč povezava prekine in ponovno vzpostavi, če oziroma ko zgrešite pot. Čeprav gre za majhne količine podatkov, boste za vsak nov preračun plačali med 200 in 350 tolarji (v EU), kar ni več strašno poceni. Previdnost torej ne bo odveč. Pri prenosnih navigacijskih napravah strošek povezovanja seveda odpade.

In katero bi izbrali mi? Hm, najbolje, da kar obe. **Mobilno navigacijo** zato, ker je shranjena v majhni napravi, ki jo vedno nosimo s seboj (no, še za anteno GPS je treba poskrbeti, dokler ta ne bo vključena v mo-

PREDNOSTI IN SLABOSTI

Mobilna navigacija:

- + majhna naprava
- + nizek začetni strošek
- + ni treba osveževati zemljevidov
- majhen zaslon
- potrebna dodatna antena GPS
- končni strošek je lahko visok
- dolgotrajno iskanje nove poti, ko se zmotimo

Prenosna navigacija:

- + velik zaslon
- + preprosto upravljanje
- + hiter izračun in preračun
- + ni dodatnih stroškov z uporabo
- visoka začetna cena
- zemljevide moraš osveževati sam (večinoma za doplačilo)
- velika naprava je lahko tarča tatov

kotom, vas piktogram o tem ne bo obvestil, na zaslonu boste zagledali klasično križišče, torej v tem primeru križ.

Pri navigacijskih napravah je **pogled z zemljevidom** klasično najboljši, še zlasti v tako imenovanem **trirazsežnem** načinu (v resnici gre bolj za ptičji pogled z vrha), ko se zelo nazorno zarišejo ne samo ceste, pač pa tudi reke, jezera in podobno. Vse resne navigacijske naprave pred zavojem spremenijo pogled, približajo križišče in ga tudi dokaj realno narišejo. Tako je možnost, da se odpeljete po napačni cesti, še manjša.

Če se boste vseeno izgubili, je dobro vedeti, da se prenosne navigacijske naprave na napačno izbrano pot s spremembo načeloma odzovejo hitreje kot navigacija v mobilniku. Ker ravno omenjamo Garminove naprave, opozarjamo, da pri njih velja **dokaj dolg zamik**, saj nekatere druge novo pot izračunajo praktično v trenutku, ko se zapeljete po

obno navigacijo. Za začetek dela s Si.navigatorjem je treba plačati **od 12.500 tolarjev do 55.000 tolarjev**, cena je odvisna od tega, ali potrebujete še telefon in za kateri način vodenja se odločite. Ponujajo namreč možnost **dnevnega** plačila (250 tolarjev na dan), **mesečnega** (1250 tolarjev) ali **letnega** (12.500 tolarjev) pavšala. Ob tem je treba upoštevati še ceno prenosa podatkov, 1 tolar na kilobajt.

Ker je navigacijska naprava razvada, boste prenosno zagotovo uporabljali tudi na vsakdanjih poteh, medtem ko tiste v mobilniku brzkone ne boste, saj bi to pomenilo dodaten strošek. Poleg tega je jasno, da boste na daljših poteh prenosno navigacijo vključili že doma in vam bo krajšala vam čas tudi po avtocestah, kjer vodenje načeloma ni ravno nujno. Navigacijo v mobilniku boste racionalni uporabniki vključili tik pred mestom, v katerega ste namenjeni, saj boste

bilnike), **prenosno** pa zaradi večje preglednosti in prijaznejšega uporabniškega vmesnika. Pa tudi to, da plačaš samo enkrat (pa čeprav takrat veliko), pri marsikomu lahko prevaga. ●

Drage bralke in bralci,

Obrazi★

so od 1. junija dalje

14-dnevnik!

Izhajajo 1. in 15. v mesecu.

Ker ste vi, željni pravih zgodb, tako želeli!

